

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота з методики навчання
англійської мови на тему:

«Методика формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів
старшої школи з використанням навчальних стратегій»

студента групи СОа 12-19
педагогічного факультету романо-германської
та української філології
освітньо-професійної програми Іноземні мови та
літератури, методика навчання іноземних мов і
зарубіжної літератури (англійська і друга
західноєвропейська мова)
за спеціальністю 014 Середня освіта
Матвієнка Андрія Олександровича

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент,
Борецька Г. Е.

Члени комісії:

(підпис) Борецька Г.Е.

(підпис) Кузьменко Ю.В.

(підпис) Устименко О.М.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТАРШІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ.....	5
1.1 Структура та особливості формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів 11-х класів	5
1.2 Проблеми формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів 11-х класів	8
1.3 Стратегії формування англійськомовної граматичної компетентності.....	11
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ	15
2.1 Аналіз навчально-методичного комплексу учнів 11-х класів на предмет наявності навчальних стратегій	15
2.2 Комплекс вправ та завдань для формування англійськомовної граматичної компетентності з навчальними стратегіями	18
Висновки до розділу 2	27
ВИСНОВКИ.....	29
РЕЗЮМЕ	31
SUMMARY	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
Додаток А.....	36
План-конспект уроку	36

ВСТУП

Сучасний світ стрімко зазнає глобалізації та активно зміцнює міжнародні зв'язки. Саме тому іноземні мови стають провідним компонентом цього процесу. Відповідно, на сьогоднішній день одне з головних завдань освіти постає опанування іноземних мов. У закладах загальної середньої освіти особливої уваги приділяють навчанню англійської мови, яка є мовою міжнародної комунікації.

На сьогодні освітня система ставить перед собою формування основних компетентностей у вивченні іноземних мов. Варто зазначити, що у вивченні іноземних мов найактуальнішою постає формування комунікативних навичок, які включають у себе не лише лексичну, монологічну, діалогічну компетентності, але й один із складних компонентів, — граматичну компетентність.

Одним з актуальних питань постає підвищення ефективності формування граматичної компетентності, адже вона є провідною компетентністю, що забезпечує знання лексичного, синтаксичного, морфологічного та орфографічного аспектів мови, які є ключовими для побудови зв'язних та осмислених висловлювань.

Відповідно, одним із головних завдань вчителя постає формування граматичної компетентності. Задля підвищення ефективності формування граматичної компетентності важливо використовувати різні стратегії та прийоми. Таким чином, це допоможе зацікавити та залучити учнів у навчальний процес та створити підґрунтя для самостійного вивчення іноземної мови.

Над дослідженням методики навчання іноземних мов, у тому числі й формування граматичної компетентності, займалися такі науковці: О. Бігич, І. Тригуб, С. Ніколаєва, О. Касаткіна та інші. Також методикою формування граматичної компетентності та розроблювали методичні напрацювання стратегій формування граматичної компетентності займалися такі іноземні вчені: М. Swan, В. Aarts, G. Leech, A. Rossiter, A. Hirsh та інші.

Актуальність теми курсової роботи зумовлена важливістю формування граматичної компетентності та труднощами, що виникають в учнів при вивченні граматики англійської мови.

Об'єктом дослідження є процес формування граматичної компетентності в учнів старшої школи.

Предметом дослідження є методика формування англійськомовної граматичної компетентності учнів старшої школи з використанням навчальних стратегій.

Основними **завданнями** курсової роботи постають:

- 1) дослідження структури та особливостей формування граматичної компетентності в учнів 11-х класів;
- 2) визначення проблем формування граматичної компетентності учнів 11-х класів;
- 3) дослідити навчальні стратегії;
- 4) дослідити використання навчальних стратегій як допоміжних засобів формування англійськомовної граматичної компетентності;
- 5) аналіз навчально-методичного комплексу англійської мови, який використовувався під час проходження виробничої педагогічної практики у Скандинавській гімназії м. Києва;

Для вирішення поставлених завдань нашого дослідження нами були використані теоретичні методи — вивчення вимог Програми з англійської мови, аналіз методичної та наукової літератури, спостереження за учнями 11 класу; та практичний метод — спостереження за ходом уроку вчителя-методиста, бесіда з учнями, аналіз навчально-методичного комплексу запропонований Скандинавською гімназією.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТАРШІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ

1.1 Структура та особливості формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів 11-х класів

У сьогоденні реаліях системи освіти одним із провідних напрямків розвитку мовної особистості учнів 11-х класів в опануванні англійської мови заключається у наданні пріоритету в організації освітнього процесу, який забезпечує органічне поєднання змісту навчання іноземної мови, новітніх технологій, орієнтацію на узагальнення, систематизацію та поглиблення знань, стимуляції до самостійного здобуття знань та навичок, розвитку як інтелектуальних так і творчих здібностей, пошуку власних траєкторій та стратегій у навчанні та успішної самореалізації.

Варто зазначити, що передусім при навчанні англійської мови основною задачею постає комунікативна спрямованість. Проте, з необхідністю формування комунікативної компетенції, виникає і потреба у формуванні й граматичної компетентності.

Згідно з навчальною програмою іноземних мов випускник по закінченню школи володіє відносно високим рівнем граматичного контролю, не припускається помилок, які можуть призвести до непорозумінь, володіє як простими граматичними структурами так і складними граматичними конструкціями [3, с. 15].

Грамматична компетентність — це здатність людини граматично правильно оформлювати власні висловлювання як в усному так і в писемному мовленні та розуміти граматичне оформлення мовлення інших. Грамматична компетентність включає в себе такі компоненти: граматичні знання та навички й граматичну усвідомленість [10, с. 234].

Викладання граматики іноземної мови завжди було важливим та обговорюваним питанням, яким займалися методисти та мовознавці зі всього світу. Традиційна

методика викладання граматики ґрунтувалася на формальному понятті компетентності — опануванні понять та правил, які закарбовувалися у свідомості мовців, що прирівнювало граматику виключно до морфології та синтаксису [27, с. 179]. Однак, на сьогоднішній день граMATика розширила сферу впливу не лише на викладання, власне, граматики, але й на інші сфери, які стосуються викладанню іноземної мови.

ГраMATична компетентність включає в себе оволодіння такими аспектами [1]:

- опанування морфологічним, лексичним, фонетичним, синтаксичним, орфографічним аспектами мови, які є основою для побудови й розуміння зв'язних і осмислених висловлювань;
- вміння та навички використання граMATичних явищ у мовленнєвій діяльності в різних мовленнєвих ситуаціях для вирішення комунікативних проблем та задач;
- оволодіння граMATичними поняттями та правилами, засобами вираження граMATичних категорій;
- усвідомлення стилістичних особливостей іноземної мови;
- розуміння висловлювань та вміння оформлення власних в усній та писемній формах, оформлених за граMATичними правилами мови.

Розглянімо основні компоненти граMATичної компетентності:

- граMATичні навички:
 - репродуктивні (усне та писемне мовлення) — спрямовані на обрання та оформлення граMATичних структур, ґрунтуючись на норми мови та їх реалізацію у мовленні;
 - рецептивні (читання та авідювання) — спрямовані на сприйняття та розпізнавання граMATичних структур;
- граMATичні знання — знання структури мови;

- граматична усвідомленість — здібність людини до розмірковування над процесами формування граматичної компетентності, свідомої реєстрації та розпізнавання граматичних структур як в усному так і писемному мовленні, враховуючи їх особливості та закономірності утворення й функціонування; здатність до самоаналізу [10, с. 57];

Граматичний матеріал є основою для отримання граматичних знань. Але так як англійська мова включає в себе велику кількість граматичних явищ, система освіти передбачає опанування спеціально підібраного граматичного мінімуму — активного та пасивного. Але варто зазначити, що Програма не передбачає розподілу граматичного матеріалу на активний та пасивний, тому вчителю доводиться робити це самостійно.

Активний граматичний мінімум включає в себе граматичні структури, які учень використовує для вираження своїх думок в усному чи писемному мовленні. У той час, як пасивний граматичний мінімум передбачає знання граматичних структур, які можуть не використовуватися для вираження власних думок, але вони є основою для сприйняття та розуміння мовлення під час читання або аудіювання [10, с. 57] [12, с. 243].

Активний граматичний мінімум закладається в початковій та основній школах. Пасивний граматичний мінімум починає формуватися у середній школі, а у старшій школі він вже складає переважну більшість граматичного матеріалу. Це переважно граматичні структури, які можна зустріти у фахових або фахово спрямованих текстах, з якими учні будуть знайомитися у старшій школі [12, с. 243].

Формування граматичної компетентності відбувається у три етапи:

- перший етап передбачає ознайомлення з новим граматичним явищем, яке подається або у контексті або у ситуації, створеній вчителем. Новий граматичний матеріал подається або вчителем або учні виконують пошукову діяльність самостійно; здійснюється аналіз прикладів; можливим є

використання методу евристичної бесіди та додаткових засобів навчання (схеми, таблиці, ілюстрації, правила, веб-ресурси, аудіо- та відеозаписи);

- на другому етапі відбувається автоматизація дій учнів із новим граматичним матеріалом за допомогою тренувальних завдань та вправ на рівні фрази;
- третій етап також передбачає автоматизацію дій з новим граматичним матеріалом, але вже на рівні понадфразової єдності чи цілого тексту.

Формування граматичної компетентності може відбуватися за двома підходами — дедуктивним та індуктивним. Дедуктивний підхід ґрунтується на поясненні матеріалу від загального до конкретного. Таким чином, спочатку подаються теорія та правила, а вже потім розглядаються їх застосування на прикладах. Індуктивний метод, навпаки, ґрунтується на поясненні матеріалу від конкретного до більш загального: спочатку учням розкриваються функції певного граматичного явища, а вже потім його аналіз [21, с. 126-129].

Отже, формування граматичної компетентності — це складний та тривалий процес, який вимагає поєднання різних методів та прийомів навчання. Успішність формування граматичної компетентності полягає у систематичній та цілеспрямованій роботі з граматичним матеріалом, комбінуючи його з різноманітними вправами, завданнями та стратегіями.

1.2 Проблеми формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів 11-х класів

Безумовно, на різних етапах формування граматичної компетентності іноземної мови в учнів можуть виникати труднощі. Із точки зору психолінгвістики та вікової психології важливим постає питання про співвідношення індивідуальних, вікових та типологічних особливостей та взаємозв'язків між ними. Своєрідне поєднання цих аспектів може стати підґрунтям для психічного розвитку людини та стимулом для розвитку нових здібностей з різних навчальних дисциплін, у тому числі й в іноземних мовах.

Із віком в учнів відбуваються зміни у вербальній пам'яті, з'являється здатність установлювати причинно-наслідкові зв'язки, збільшується роль образного осмисленого запам'ятовування та творчого мислення, розвивається мовленнєво-розумова діяльність.

Розглядаючи психологічні особливості учнів старших класів (16-18) років, психологи виокремлюють такі якісні зміни у психологічній діяльності учнів: пам'ять відзначається домінуванням словесно-логічної пам'яті, збільшенням її довільності та продуктивності логічного запам'ятовування; мимовільна пам'ять переважно охоплює потреби та інтереси учнів [14, с. 13].

Полонська Тамара [14] виокремлює зміни в таких аспектах психічного розвитку учнів старшої школи:

- **мислення:** перехід до вищих рівнів абстрактного та узагальнюючого мислення, оволодіння аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням; створення індивідуального когнітивного стилю розв'язування задач. Звідси впливає важливість різних прийомів навчання іноземної мови. Варто зазначити, що вже у цьому віці учні роблять аналіз на основі критичних рис та проблем, які їх бентежать. Таким чином, організація спілкування на уроках іноземної мови має базуватися на проблемах.
- **пам'ять:** прагнення до оволодіння своєю пам'яттю, підвищувати її продуктивність; домінація довільної пам'яті — учні запам'ятовують те, що вони усвідомлюють. Відповідно, варто приділяти увагу на усвідомлення певних граматичних явищ, співвідносити та групувати об'єкти запам'ятовування. Вкрай важливою є і мимовільна пам'ять, адже старшокласники краще запам'ятовують те, що викликає у них виклики та труднощі або сильний емоційний відгук. Для стимуляції такої пам'яті можна використовувати такі допоміжні засоби, як майндмепи, кластери, опорні конспекти тощо.

- **увага:** удосконалення цілеспрямованої концентрації уваги на певних явищах та об'єктах. При викладанні іноземної мови варто звертати на вибірковість уваги старшокласників, адже вони її спрямовують безпосередньо на те, що їх цікавить.
- **уява:** комплексність навчального матеріалу у старшій школі вимагає активізації творчої уяви, відповідно, учні схильні до самоконтролю власної уяви, ставитися до неї критичніше. У цей час відбувається спостереження за своїми психічними станами та переживаннями, учні зіставляють власні можливості із реальністю.
- **сприймання** характеризується довільністю його форми, цілеспрямованістю у спостереженнях за певними об'єктами, виокремлення суті у певних подіях та явищах. Дані аспекти грають важливу роль у сприйнятті складного навчального матеріалу та різних граматичних явищ.
- **мотивація** є рушійною силою учня, адже вона впливає на цілеспрямованість вивчення іноземної мови. Поділяють зовнішню (формується під впливом суспільства, як от, бажання взяти участь у міжнародній волонтерській організації) та внутрішню мотивацію (задоволення від процесу вивчення іноземної мови). Мотивація формується через організацію навчальної діяльності, зміст навчання, використання різних форм навчання, застосування комп'ютерних технологій, навчальних стратегій, ігрових технологій тощо.

Докладно приклади застосування майндмепів, ігрових технологій, прикладів аналізу граматичних явищ та комп'ютерних технологій подані у підрозділі 2.2.

Окрім психологічних аспектів з розвитку учня старшої школи можна виокремити труднощі, які зумовлені з:

- **індивідуальними особливостями учнів:** відсутністю бази для вияву закономірностей граматичних явищ іноземної мови, вивчення іноземної

мови не є життєвою необхідністю для учнів, докладання додаткових зусиль для мотивації вивчення іноземної мови;

- **іноземною мовою, що вивчається:** інтерференцією з рідною мовою, різнобіжностями граматичних явищ рідної та іноземної мов, тонкощами вживання граматичних явищ, морфологічними аспектами іноземної мови;
- **умовами навчання:** асинхронністю навчальних програм рідної та іноземної мов, подача граматичних явищ поза контекстом, заучуванням граматичних правил, неправильно підібрані схеми, таблиці та вправи.

Отже, формування граматичної компетентності — це складний процес, який супроводжується труднощами. Враховуючи психолінгвістичні та вікові особливості формування старшокласника, учитель може проаналізувати та підібрати або розробити методи навчання та стратегії навчання, спрямовані на подолання труднощів та мотивацію учнів до навчання.

1.3 Стратегії формування англійськомовної граматичної компетентності

Після аналізу педагогічного досвіду під час виробничої педагогічної практики та спостереження за учнями можемо дійти до висновку, що учні використовують не завжди ефективні засоби для вивчення граматики: складний теоретичний матеріал, який подається поза контекстом; заучування правил або виконання однотипних вправ. Тому для розв'язання проблем із формування граматичної компетентності у нагоді можуть стати навчальні стратегії.

Варто зазначити, що вперше термін «стратегія» увійшов у методичну термінологію на початку 1970-х років. Він виник основуючись на «центрованому на учні підході» (learner-centered approach) та був запропонований американською соціолінгвісткою Джоан Рубін. Під час спостереження за діяльністю учнів під час вивчення мови вона зробила висновок, щоб найуспішніші учні використовують певні стратегії в навчанні.

Стратегії навчання стали окремим напрямком дослідження вже в середині 1980-х років. Значною мірою на дослідження цієї теми вплинув розвиток когнітивної психології.

Цілеспрямоване використання стратегій вчителем сприяє підвищенню рівня самостійності учнів, активації мислення та сприяє особистісній орієнтації. На сьогодні у сфері освіти є багато стратегій у навчанні, тому можна вважати, що процес навчання може бути значно полегшеним, якщо вчителі та учні знатимуть про ці стратегії, обиратимуть та використовуватимуть ті, які підходять найбільше.

Нині ще немає усталеного трактування терміну «стратегії навчання мов», усі наявні поняття характеризуються вченими з різних сторін та вивчаються різними підходами.

Згідно з раннім визначенням Рубін, стратегії — це «прийоми або засоби, які учень може використовувати для здобуття знань» [9].

На думку А. Чемот (A. Chamot) навчальні стратегії — це усвідомлені дії та думки учня, спрямовані на досягнення мети в навчанні [22].

Посилаючись на У. Едмондсона (W. Edmondson) та Ю. Хауса (J. House), О. В. Малихін стверджує, що науковці характеризують навчальні стратегії як засоби, що використовуються суб'єктом навчання з метою покращення сприйняття навчального матеріалу. Ці стратегії можуть включати як предметні дії, пов'язані з конкретним навчальним матеріалом, так і розумові дії, які забезпечують ефективне засвоєння матеріалу та розвиток когнітивних навичок [9, с. 121]. Варто зазначити, що зазначені вище науковці окреслили три класи стратегій навчання:

- метакогнітивні — стратегії, спрямовані суб'єктом на планування, організацію та контроль своєї навчальної діяльності та аналіз власних досягнень;
- когнітивні — цілеспрямовані свідомі стратегії в організації навчання (конспектування правил утворення та вживання граматичних явищ,

створення схем утворення та вживання граматичних структур, повторення вивченого матеріалу для кращого запам'ятовування, заучування термінів, проведення аналогій);

- соціально-афективні — стратегії, спрямовані на взаємодію та обмін інформації (групова робота, спільне вирішення навчальних задач, консультації з вчителями).

Р. Оксфорд вважає, що стратегії навчання охоплюють методики дій та різні способи мислення, які мають вплив на те, як суб'єкт навчання сприймає та обробляє інформацію [25]. Також науковиця виокремлює прямі та непрямі навчальні стратегії.

Прямі стратегії включають:

- стратегії запам'ятовування: візуальні й аудіальні опори, використання фізичних дій, утворення зв'язків за допомогою асоціацій;
- пізнавальні стратегії: аналіз, рецепція та продукування, практичний аспект;
- компенсаторні стратегії: використання рідної мови для подолання труднощів при вивченні іноземної мови, жестикуляція;

До непрямих навчальних стратегій відносяться:

- метакогнітивні стратегії: самооцінка учня, визначення мети навчання, планування та організація навчального процесу;
- емоційні стратегії: позитивне налаштування, контроль над емоційним станом, зниження почуття тривоги, самомотивація;
- соціальні стратегії: взаємопорозуміння в колективі, рівень розвитку емпатії, вміння працювати в колективі, здатність попросити про допомогу.

Отже, використання навчальних стратегій сприяє тому, що учні стають більш незалежними та самостійними учасниками навчального процесу, які можуть також використовувати певні стратегії в майбутній професійній діяльності. Роль вчителя полягає у формуванні обізнаності учнів про стратегії навчання та постійному

заохоченні до їх використання з метою особистісної активності, систематичності та наполегливості у навчанні для досягнення позитивних результатів та успішної безперервної освіти. Для успішного впровадження стратегій у навчальний процес необхідно враховувати індивідуально-психологічні особливості учнів та стимулювати розвиток їх творчої індивідуальності.

Висновки до розділу 1

Отже, у першому підрозділі нами було досліджено зміст, структуру та особливості формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів 11-х класів. Ми окреслили визначення граматичної компетентності, аспекти, які вона включає (володіння морфологічним, лексичним, фонетичним, синтаксичним, орфографічним аспектами мови; вміння та навички використання граматичних явищ у мовленнєвій діяльності в різних мовленнєвих ситуаціях; оволодіння граматичними поняттями та правилами, засобами вираження граматичних категорій; усвідомлення стилістичних особливостей іноземної мови), основні її компоненти (граматичні навички (репродуктивні та рецептивні), граматичні знання, граматична усвідомленість), розкрили поняття активного та пасивного граматичних мінімумів, а також етапи формування граматичної компетентності (перший етап — ознайомлення з граматичним явищем; другий етап — автоматизація на рівні фрази; третій етап — автоматизація на рівні понадфразової єдності).

У другому підрозділі були визначені труднощі формування граматичної компетентності зумовлені психолінгвістичними, віковими особливостями, індивідуальними особливостями учнів; іноземною мовою, що вивчається та умовами навчання.

У третьому підрозділі було дано визначення терміну «навчальна стратегія», розглянуто різні класифікації та визначено їх роль у навчальному процесі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ

2.1 Аналіз навчально-методичного комплексу учнів 11-х класів на предмет наявності навчальних стратегій

Під час проходження виробничої педагогічної практики у Скандинавській гімназії з 11-А класом для проведення дослідження було обрано автентичний навчально-методичний комплекс (далі **НМК**) з англійської мови «Focus 4 2nd edition». У процесі дослідження були проведені аналіз НМК, його складові частини, вправи та стратегії з формування граматичної компетентності англійської мови та доцільність використання НМК у класі з поглибленим вивченням англійської мови.

«Focus» (автори Sue Kay, Vaughan Jones) — НМК, що складається із 5 видань та призначений для рівнів А1–С1 за видавництвом «Pearson». Аналіз було здійснено до «Focus 4», який передбачений для учнів та дорослих на рівень В2/В2+.

Аудіодиски представляють собою записи діалогів, тексти на аудіювання. DVD-диски включають у себе відео ВВС на різні теми як додатковий вид діяльності, а також відео-пояснення із граматичним матеріалом, які учень може використовувати в майбутньому як одну із стратегій для повторення пройденого матеріалу.

Автори НМК пропонують широкий спектр завдань для контролю учнів, що включають завдання на повторення, контроль з пройденої теми, річний контроль, контроль у формі диктантів, читання та аудіювання, Grammar Quiz та Vocabulary Quiz.

Навчально-методичний комплекс включає в себе вагому кількість теоретичного матеріалу, різноманітних видів вправ на автоматизацію граматичних структур та матеріалу і цікавих стратегій для опанування граматичної компетентності.

Розглянімо переваги даного НМК у формуванні граматичної компетентності:

- Кожного уроку граматичний матеріал подається контекстуально, переважно у вигляді текстів; нові граматичні структури обов'язково виділені іншим кольором для кращої їх ідентифікації у тексті. Це надає можливість бачити як працюють різні граматичні явища та структури в межах тексту та контексту, аналізувати та навчитися розрізняти їх. Звичайно це значно впливає на розуміння учнів цих структур, аніж прості речення поза межами контексту.
- Рубрика «GRAMMAR FOCUS» надає переважно чіткі, лаконічні та доступні інструкції та правила. Варто відзначити і візуальне оформлення, яке допомагає вирізнити головні моменти з правил та прикладів.
- Автори розробили відео-анімації, які можна використовувати як стратегії для подачі нових структур, а також для закріплення розуміння правил та функцій граматичних структур після пояснень вчителя, або ж як загальний інструмент для повторення.
- Рубрика «Focus Vlog» на перегляд відеоматеріалу пропонує не лише вправи на розвиток компетентності в говорінні, але й також супроводжується вправами з граматики з певної теми. До того ж, самі відео націлені на демонстрацію граматичних структур власне в контексті живого мовлення.
- Окрема рубрика «Grammar and use of English reference and practice» також пропонує групу вправ на автоматизацію граматичних структур або ж під час проходження теми або після. Кожна підтема у рубриці передбачає повторення теоретичного матеріалу з прикладами.

Але варто і зазначити про недоліки НМК:

- За власним спостереженням, не зважаючи на комплексність та різноманітність теоретичного матеріалу, подекуди він все ще залишається

недостатньо зрозумілим для учнів, тому вимагає детальнішого роз'яснення та аналізу.

Як зазначалося раніше, Focus 4 має різні стратегії для автоматизації граматичних структур. Це переважно всім знайомі вправи множинного вибору, заповнення пропусків та перехресного вибору. Але варто віддати шану й великій кількості цікавих вправ: вправи на розуміння змін в контексті з різними граматичними структурами або вправи на трансформацію речень. Окрім того, наявні і всім звичні вправи, але з креативною візуальною подачею, які можуть стимулювати учня до її виконання та розвивати почуття естетичного смаку.

Ба більше, автори книги пропонують цікаві стратегії в розвитку граматичної компетентності, які спрямовані на комунікативність. «Students prepare five-seven true and false sentences about themselves using the verb patterns from the Grammar Focus. In pairs, they read their sentences to each other and decide if the partner's sentence is true or false», «Students tell each other a story. Student A and Student B asks a question about it, e. g. A: Henry was surprised to get a call from Marty, an old friend. B: How long had they known each other? Students use a variety of past tenses», «Students take turns to finish their partner's sentences using mixed conditionals», «With a partner, students prepare an alternative verdict to the one in ex. 4 using as many reporting verbs as possible. They present their versions».

Отже, НМК Focus 4 довів свою багатогранність своїм розмаїттям вправ, пізнавального і, головне, актуального матеріалу та інтерактивністю. Серед його переваг можна підкреслити саме такі:

- комплекс вдало продуманий як і для учнів так і для вчителя. Навчального матеріалу достатньо, тому учні можуть додатково систематизувати та автоматизувати знання із тем;
- вправи переважно спрямовані на досягнення комунікативної мети;
- у більшості випадків теоретичний матеріал подається чітко та зрозуміло;

- наявні додаткові види активностей, які можна застосовувати на уроці (перегляд відео BBC чи Grammar Focus);
- лексичний матеріал є актуальним та приділяється достатньо уваги щодо його автоматизації.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що НМК дійсно покриває всі вимоги щодо вивчення іноземної мови. Варто вкотре відзначити підхід авторів щодо навчання учнів граматичної компетентності. За власними спостереженнями можу чітко ствердити, що майже весь теоретичний матеріал / правила / приклади були чіткі та зрозумілі для учнів. Це дало їм змогу з легкістю розуміти функцію граматичного явища, розрізнити, аналізувати його та автоматизувати його; усі стратегії з навчання граматичної компетентності допомагали стимулювати учнів, заохочувати їх, розвивати їх комунікативні здібності та мовленнєву здогадку.

2.2 Комплекс вправ та завдань для формування англійськомовної граматичної компетентності з навчальними стратегіями

У рамках курсової роботи були розглянуті когнітивні стратегії формування граматичної компетентності з прикладами вправ. Когнітивні стратегії передбачають комбінацію інтелектуальних прийомів, які учні спрямовують на краще розуміння та ефективніше запам'ятовування інформації.

Когнітивні стратегії включають такі аспекти:

- опрацювання граматичних правил у супроводі з прикладами;
- виведення правил, спираючись на приклади;
- створення схем, таблиць, mindmaps для систематизації граматичного матеріалу;
- конспектування граматичного матеріалу;
- групування та класифікацію граматичних явищ на основі їх властивостей та рис.

- використання додаткового матеріалу (аудіо- та відеосупроводу, навчально-методичні комплекси тощо).

Розглянімо використання навчальних стратегій на різних етапах формування англійськомовної граматичної компетентності. Як було зазначено у розділі 1.1, формування граматичної компетентності передбачає три етапи:

- перший етап — ознайомлення з новим граматичним явищем. На даному етапі можна вдатися до аналізу нової граматичної структури, описуючи її сутність, функцію та структуру на прикладах.

MIXED CONDITIONALS: TYPE 1

The first type of mixed conditionals describes **PRESENT CONDITION** and **PAST RESULT**. We use it to express that due to certain present conditions something already happened in the past or to show an imaginary situation in the past based on a hypothetical condition in the present.

If I had a better voice, I would have won the singing contest.

My voice is **STILL** not mellifluous enough — present condition I did not win the contest — past result

If I was more diligent, I would have finished my degree at university.

=

I am not a diligent person and because of this present condition I have never finished my degree.

7 2022

Рис. 2.1 Стратегія на ознайомлення з новою ГС з теми «Mixed Conditionals»

На даному етапі вчитель разом із учнями може створити mindmap чи схеми, використовуючи онлайн-ресурси (наприклад, miro.com) або ж у вигляді конспекту. Дана стратегія допоможе учням структурувати граматичний матеріал та стане у нагоді при його систематизації.

We use this combination to talk about a hypothetical condition happening in the past (third conditional) with a present result (second conditional). We use past perfect in the if clause and would/could/might + infinitive in the main clause.

If I had been elected, I would be the president now.

~~If I had won the lottery, I would be rich.~~

I might have a better job now if I hadn't dropped out of school.

Mixed third/second conditional

Mixed conditional

We use this combination to talk about a hypothetical condition happening in the present (second conditional) with a past result (third conditional). We use past in the if clause and would/could/might + have + past participle in the main clause.

If I were a man, they would have given me the job.

If I didn't have so much work, I would have gone to the party last night.

I would have understood them if I spoke German.

Note that in this type of combination, the present condition also existed in the past, when the result in the main clause took place. Let's take a look, for example, at the first sentence:

If I were a man, they would have given me the job.

~~If I were a man now would mean that I would also have been a man in the past, when I was not given the job. As I'm not a man now (which implies that I wasn't a man when I applied for the job either), I didn't get the job.~~

Mixed second/third conditional

1	imaginary ¹ <u>present</u> condition	→	imaginary ² <u>past</u> result
	If + Past Simple,		would/wouldn't have + Past Participle
	<i>If he was less famous, he would have gone out dancing with his friends more.</i>		
2	imaginary ³ <u>past</u> condition	→	imaginary ⁴ <u>present</u> result
	If + Past Perfect,		would/wouldn't + verb
	<i>If he hadn't played the part of Harry Potter, he wouldn't be one of the richest young stars in cinema today.</i>		

Рис. 2.2 Mindmap [34] та схема [29] з новою ГС з теми «Mixed Conditionals»

Однією з ефективних стратегій ознайомлення із новими граматичними структурами може стати аудіо- та відеосупровід (тематичні анімації, пояснення чи уривки з фільмів (наприклад, playphrase.me). Таким чином, учні можуть почути приклади використання граматичної структури в контексті.

Рис. 2.3 Ознайомлення з новою ГС за допомогою відеосупроводу з теми «Mixed Conditionals» [30]

Однією з цікавих стратегій є самостійне виведення учнями правил нової граматичної структури. Це може відбуватися за допомогою прикладів чи текстів з новими ГС. Проте, важливо зазначити, що даний етап має обов'язково відбуватися під супроводом вчителя, який має коригувати та допомагати учням прийти до правильної відповіді, а потім узагальнити матеріал.

Вправа 1. Read the text below carefully. Pay attention to the sentences highlighted in blue. Describe the peculiarities you may observe there.

ACTORS LIKE THEIR SCREEN CHARACTERS, OR DO THEY?

Daniel Radcliffe

Daniel Radcliffe doesn't mind being called Harry Potter. If he hadn't played the part of Harry Potter, he wouldn't be one of the richest young stars in cinema today. But there have been times when his fame has been difficult for him to deal with. If he was less famous, he would have gone out dancing with his friends more, but sadly, he's never had that freedom.

Robert Pattinson

Robert Pattinson didn't like the character he played in the *Twilight* series. He says that if Edward Cullen wasn't a fictional character, he would have been a troubled young man. Pattinson understands that he wouldn't be so mega-famous if he hadn't played the role of Edward Cullen, but he says it's really weird being famous for a character he doesn't like.

Рис. 2.4 Стратегії на самостійне ознайомлення учнями з новою ГС з теми «Mixed Conditionals» [29]

- на другому та третьому етапах відбувається автоматизація дій учнів із новим граматичним матеріалом на рівні фрази та понадфразової єдності. Цей етап передбачає впровадження навчальних стратегій, які допоможуть учням ефективніше опанувати новий матеріал. Однією з найважливіших навчальних стратегій є повторення. Під час цього етапу вчитель повинен створити можливість для учнів повторювати новий матеріал у різних контекстах. Наприклад, учитель може проводити різноманітні ігри, завдання та вправи, що містять нову граматичну структуру.

Вправа 2. Paraphrase the sentences given using Mixed Conditionals. [29]

The worksheet contains two cards with the following sentences:

PRESENT

- I'm broke.
- I'm not sleepy.
- I don't have bags under my eyes.
- I'm really busy now.
- I'm not lying in the sun.
- I'm not in my forties yet.
- It's raining.
- I'm not well.
- I'm not careful with money.
- I can't drive.
- I have to go to school.
- I don't like flying.

PAST

- I slept well last night.
- I went to bed late.
- I didn't save up for the trip.
- I didn't take that job.
- I didn't go to the beach.
- I went there by bus.
- I wasn't born in 1979.
- I failed the exam.
- I splashed out on new clothes.
- I didn't rent a car.
- I haven't gone to Egypt.
- I stayed home.

Below the cards, there are five numbered lines for writing answers:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Вправа 3. Ask your partner to show his or her card and complete their sentences using Mixed Conditionals 1 or 2.

If I saw a UFO,...	If it rains this weekend,...	If I could change one thing about myself,...
If I hadn't come to class today,...	If I had been born with super powers,...	If my home was near a beach,...
If I'm bored,...	If you send me flowers,...	Life would be a lot easier...
If this country were as cold as the North Pole,...	If this was Saturday night,...	If I get lost,...

Рис. 2.6 Карткова гра на тему «Mixed Conditionals» [32]

Вправа 4. Working in pairs, come up with 4 sentences as in example and present them to your partner so he or she finishes it.

Example: If my dad hadn't woken me up this morning, _____ (imaginary present result).

Вправа 5. You have stumbled upon a friend of yours in next to a cinema. It happened that you had watched the same film. In pairs, discuss the film using mixed conditionals to describe certain imaginary situations and their imaginary results about cast, events or possible outcomes.

Приклади вправ з навчальними стратегіями

Розглянімо розроблені нами приклади завдань на етапі презентації граматичного матеріалу за допомогою навчальних стратегій на прикладі теми «The Sequence of Tenses».

Завдання №1. Мета: навчити учнів самостійно формулювати граматичні правила.

Вчителем подаються приклади утворення the Sequence of Tenses. Опираючись на них, учні мають самостійно дати визначення граматичному явищу. Методом евристичної бесіди вчитель допомагає учням дійти до правильної відповіді.

Приклад: After summer holidays Marry *says*, “I *visited* Ukraine. I *was* in Kyiv” — Marry *says* she *visited* Ukraine and *was* in Kyiv.

“I *am* into reading”, *said* Bob last class. Bob *said* he *was* into reading last class.

So, these examples outline the Sequence of Tenses. Reread the examples given and try to outline the notion of the Sequence of Tenses and write down the rule.

The Sequence of Tenses is _____ (the agreement of tenses in clauses, for instance)

Завдання №2. Мета: навчити учнів доповнювати ілюстративні таблиці

Учням пропонується заповнити таблиці, опираючись на приклади.

Direct Speech	Reported Speech
Mary <i>said</i> “I <i>want to</i> master new skills”	Mary <i>said</i> she <i>wanted to</i> master new skills
Present Tenses	Past Tenses
“I <i>am having</i> my meal right now”, <i>said</i> Mike	Mike <i>said</i> he <i>was having</i> his meal that moment
“I <i>have never been</i> here”, she <i>said</i>	She <i>said</i> she <i>had never been</i> there
“I <i>will drop</i> you a message”, he <i>said</i>	He <i>said</i> he <i>would drop</i> a message.
“Penicillin <i>was discovered</i> in 1928”, the teacher <i>said</i>	The teacher <i>said</i> Penicillin <i>had been discovered</i> in 1928

Завдання №3. Мета: навчити учнів обґрунтовувати граматичні явища.

Приклад: Read the sentences below and find peculiarities while forming reported questions. Justify the rules.

“Who was that handsome man?” Marry asked Jane.

Marry asked Jane who that handsome man had been.

Для ознайомлення чи систематизації граматичного матеріалу можна включати мнемічні стратегії запам'ятовування, як, наприклад, ментальні карти (mindmaps). Візуалізація допомагає структурувати та систематизувати граматичний матеріал, що робить його легшим для запам'ятовування.

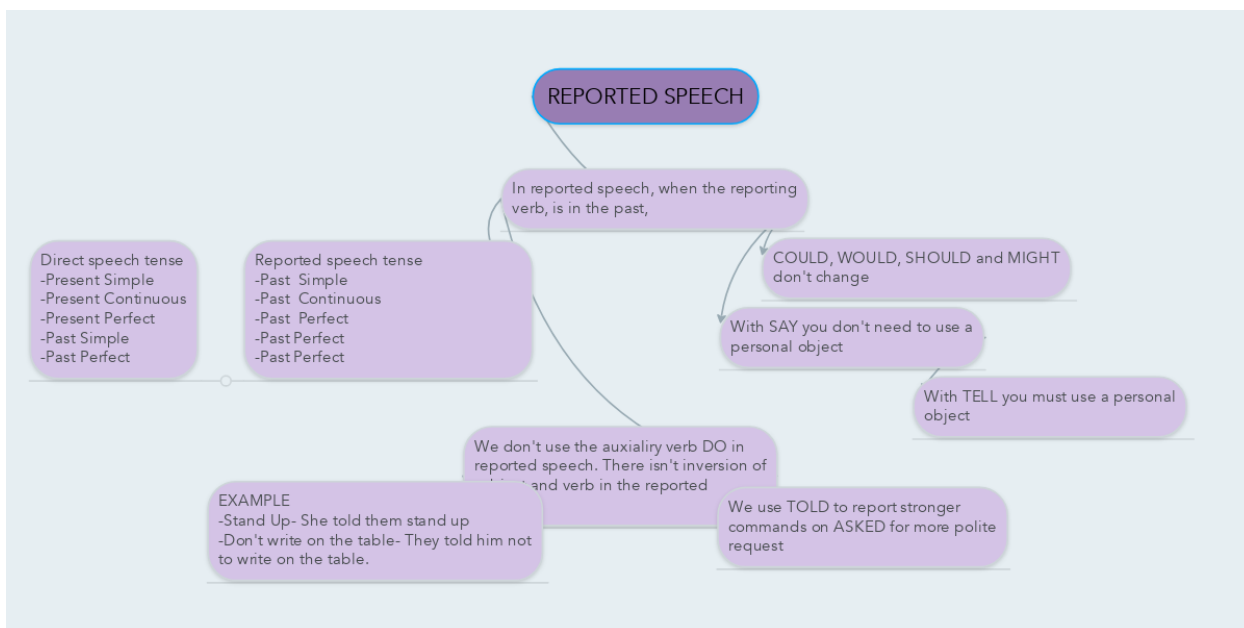

Рис. 2.7 Приклад ментальної карти [35]

Важливим етапом формування граматичної компетентності є етап автоматизації граматичних структур. Проте, як зазначалося раніше, використання однотипних вправ може стати перешкодою в автоматизації граматичного матеріалу. Тому ми пропонуємо низку стратегій:

Вправа №1. Спрямована на трансформацію речень. Учні отримують картки із цитатами відомих людей у прямій мові. Їх задача полягає у тому, щоб вони трансформували їх у непряму. Наприклад, *Albert Einstein said “I have no special talent. I am only passionately curious”* — *Albert Einstein said he had no special talent but was only passionately curious.*

Вправа №2. Спрямована на роботу в групах. Учні тренуються передавати зміст телефонних повідомлень, трансформуючи їх у непряму мову, але спочатку вони мають людину, яка має це повідомлення. Кожен учень отримує набір карток із запитаннями та повідомленнями до них. Обираючи картку із запитаннями, учень запитує в іншого, наприклад, *“Have you got a message for me from the bank”*. Якщо учень відповідає *“Yes”*, він має передати зміст повідомлення, використовуючи

Reported Speech та віддати свою картку учню. Якщо ж відповідь “No”, учень пропускає хід та очікує своєї черги.

Question cards			Message cards		
Who's got a message from your car mechanic?	Who's got a message from your school?	Who's got a message from your plumber?	From: bank Message: Your overdraft has been approved. Please check your email for details.	From: travel agent Message: Managed to get a cheap flight to Italy for your holiday. Please call back.	From: phone company Message: Your new phone line is going to be installed on Saturday morning. Call to confirm this is ok.
Who's got a message from your girlfriend?	Who's got a message from your brother?	Who's got a message from your work colleague?	From: boss Message: You have been promoted to senior manager. Come and sign your new contract tomorrow.	From: car mechanic Message: Your car needs a new engine. Please call back.	From: landlord Message: The rent is overdue. Pay your rent by the end of the week.

Рис. 2.8 Приклад вправи “Telephone messages” [33]

Варто зазначити, що при автоматизації граматичного матеріалу у старшій школі можна інтегрувати й ігрові технології, наприклад, граматичні кросворди, головоломки, конструктори речень тощо. Даний підхід може дещо полегшити процес навчання та мотивувати учнів до вивчення мови.

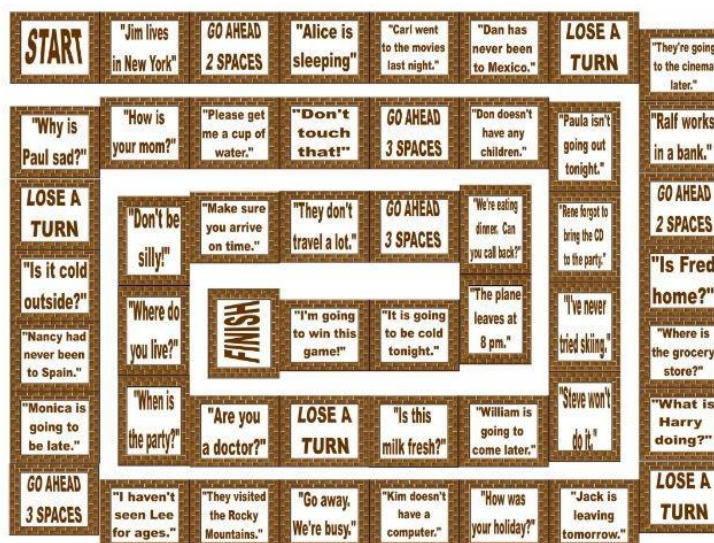

Рис. 2.9 Приклад вправи-настільної гри з інтеграцією ігрових технологій [31]

Дослідивши особливості та проблеми формування граматичної компетентності та обґрунтувавши види стратегій, ми розробили урок з використанням навчальних стратегій (див. Додаток А).

Перевірка ефективності вправ з навчальними стратегіями відбулася у I семестрі 2022 року під час проходження виробничої педагогічної практики з англійської мови з учнями 11-А класу у Скандинавській гімназії м. Києва.

Основна мета полягала у підготовці навчального матеріалу та системи вправ з теми “Mixed Conditionals: Type 1” за допомогою навчальних стратегій.

На етапі ознайомлення із новим граматичним матеріалом ми керувалися методом експлікації за допомогою візуальних опор у вигляді презентацій. Ознайомлення з новим граматичним матеріалом відбувалося на принципі опису граматичних явищ, його функцій, структури та детальному аналізі прикладів кожної граматичної структури, порівнянні двох граматичних структур.

Даний підхід допоміг учням краще сформулювати поняття граматичних структур та засвоїти їх, адже автентичний навчально-методичний комплекс “Focus 4”, за яким займалися учні, не передбачав чіткого теоретичного обґрунтування з теми.

На етапі автоматизації дій з новими граматичними структурами нами було розроблено вправи. Розроблені вправи допомогли учням закріпити навички формування та вживання граматичних структур, навчили їх розрізняти.

За власними спостереженнями результативності використаних методів, вправ та стратегій, ми прийшли до висновку, що більшість учнів засвоїли знання, уміння та навички з теми на високому рівні. Учні навчилися аналізувати, обґрунтовувати, розрізняти та вживати граматичні структури у різних ситуаціях.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було проаналізовано навчально-методичний комплекс «Focus 4», який використовувався під час виробничої педагогічної практики у Скандинавській гімназії м. Києва, на наявність стратегій.

Нами було розглянуто етапи формування граматичної компетентності за допомогою навчальних стратегій та наведено комплекс і приклади вправ з навчальними стратегіями.

Окрім цього, у даному розділі було проаналізовано урок з навчальними стратегіями, який було проведено під час виробничої педагогічної практики.

ВИСНОВКИ

Отже, успішність формування граматичної компетентності залишається невід'ємною складовою навчального процесу, адже відсутність граматичних знань, умінь та навичок унеможлиблюють розуміння та вивчення іноземної мови. Таким чином були окреслені актуальність курсової роботи — формування граматичної компетентності та труднощі, які виникають при вивченні граматики англійської мови та предмет дослідження — методика формування англійськомовної граматичної компетентності учнів старшої школи з використанням навчальних стратегій.

Метою дослідження було теоретичне обґрунтування формування англійськомовної граматичної компетентності та практична розробка комплексу вправ за допомогою навчальних стратегій для учнів 11-А класу Скандинавської гімназії м. Києва та перевірка їх ефективності в інтеграції в навчальному процесі.

У ході нашого дослідження було досліджено структуру, особливості та етапи формування англійськомовної граматичної компетентності. Також були окреслені труднощі, що виникають в учнів під час формування англійськомовної граматичної компетентності, які зумовлені психічними особливостями учнів старшої школи, індивідуальними особливостями, іноземною мовою, що вивчається та умовами навчання.

У курсовій роботі було обґрунтовано різні наукові погляди на навчальні стратегії та їх класифікації, а також їх роль у навчальному процесі.

У практичному етапі дослідження нами були розкриті види вправ та завдань для формування англійськомовної граматичної компетентності з використанням когнітивних стратегій, проаналізовано навчально-методичний комплекс “Focus 4”, який використовувався учнями 11-А класу Скандинавської гімназії та розроблено комплекс вправ з формування англійськомовної граматичної компетентності з використанням стратегій, ефективність якого перевірялася методом спостереження

під час проведення уроків англійської мови у рамках проходження виробничої педагогічної практики з англійської мови.

Варто зазначити, що тема інтеграції стратегій у навчальний процес є досить актуальною та до сих пір досліджуваною.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота присвячена темі «Методика формування англійськомовної граматичної компетентності в учнів старшої школи з використанням навчальних стратегій». Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме українською та англійською мовами, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 41 сторінку. У списку використаної літератури 27 джерел, зокрема 10 — англійською мовою.

Перший розділ курсової роботи розкриває структуру та особливості формування англійськомовної граматичної компетентності учнів старшої школи, труднощі формування граматичної компетентності, класифікацію, роль та характеристику навчальних стратегій.

Другий розділ присвячений комплексу вправ та завдань для формування англійськомовної граматичної компетентності за допомогою навчальних стратегій, аналізу навчально-методичного комплексу “Focus 4” учнів 11-А класу на предмет наявності навчальних стратегій та розробку та аналізу комплексу вправ з використанням стратегій, розроблених під час проходження виробничої педагогічної практики у Скандинавській школі м. Києва.

Ключові слова: граматична компетентність, проблеми формування граматичної компетентності, навчальні стратегії, когнітивні стратегії.

SUMMARY

The term paper is devoted to the topic “Methods of forming the English grammatical competence of students of high school by means of teaching strategies”.

The work consists of introduction, two chapters, conclusion, summary in Ukrainian and English, bibliography and appendices. The term paper consists of 41 pages. The bibliography contains 27 references, including 10 in English.

The first chapter of the term paper reveals the structure and peculiarities of the formation of English grammatical competence of high school students, the difficulties of forming grammatical competence, the classification, role and characteristics of teaching strategies.

The second chapter is devoted to a set of exercises and tasks for the development of English grammatical competence using learning strategies, analysis of the manual "Focus 4" for 11th grade students for the subject of learning strategies, development and analysis of a set of exercises using strategies developed during the pedagogical practice at the Scandinavian School in Kyiv.

Key words: grammatical competence, teaching strategies, problems of grammatical competence formation, learning strategies, cognitive strategies.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вовк О. І. Формування англомовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2008. 276 с.
2. Гапонова С. В. Планування граматичного етапу уроку іноземної мови. 3-тє вид. Іноземні мови, 1997. С. 6 – 10.
3. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392.
4. Заброцький М. Основи вікової психології. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. С. 57-107.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2013. 273 с.
6. Касаткіна О. В. До питання розвитку граматичної компетентності студентів на заняттях іноземної мови. Житомир : Вісн. Житом. держ. ун-ту ім. Ів. Франка, 2011. С. 52–55.
7. Коваль І. В. Підвищення навчання мотивації при вивченні іноземної мови у ВНЗ. 5-тє вид. Київ : Пробл. загальн. та пед. психології, 2005. С. 66–73.
8. Коломінова О. О., Роман С. В. Сучасні технології навчання англійської мови у старшій школі. 2-тє вид. Іноземні мови, 2010. С. 40–47.
9. Малихін О. В. Сутність феномену "стратегії навчання" у фаховій підготовці студентів філологічних спеціальностей. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки. 2015. №133. С.120-123.
10. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. Умань : Візаві, 2018. С. 57–61.
11. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10–11 класи, затверджених наказом МОН від 23.10.2017 № 1407. URL: [inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf \(mon.gov.ua\)](http://mon.gov.ua/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf)
12. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ під загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт. 2013. 590 с.
13. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. 2013. № 4. С. 9–20.

14. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи. Київ : Пед. думка, 2014. 80 с.
15. Скалій Л.І. Використання інформаційних технологій у формуванні граматичної компетенції. Іноземні мови. 2003. №4. С. 5-9.
16. Стеченко Т. О. Методичні принципи формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів. Вісн. Житом. держ. ун-ту ім. Ів. Франка. 2003. С. 121–124.
17. Шемуда М. Г. Формування іншомовної граматичної компетенції: фактори впливу. Наукові записки. Серія : філологічна. 2012. № 27. С. 357–358.
18. Abdulkarimova A. Deductive and inductive approaches to teaching grammar. Preceedings of international scientific-practical conference on “cognitive research in education”. 2021. Vol. 5, No. 1. P. 372–376
19. Alikhonova D. Features of the Formation of Grammatical Competence // International Journal of Progressive Sciences and Technologies. 2020. Vol. 20, No. 2. P. 121–125.
20. Besnard C. Les contributions de la psychologie cognitive à l'enseignement stratégique des langues secondes au niveau universitaire. 3rd ed. 1995. P. 426–441.
21. Brown, H. Douglas. Principles of Language Learning and Teaching (Fifth Edition). New York: Pearson Education, 2007. 347 p.
22. Chamot A. The Learning Strategies of ESL Students. In A. Wenden and J. Rubin (eds), Learner Strategies in Language Learning. New York: Prentice Hall, 1990. 243 p.
23. Cohen A. D. Studying learner strategies: how we get the information. Learner strategies in language learning. New York : Prentice Hall, 1987. 120 p.
24. Cyr P. Le point sur les stratégies d'apprentissage d'une langue seconde. CLE International, 1998. 181 p.
25. Faerch C. Strategic competence in foreign language teaching. In : Kasper G. : Learning, teaching and communication in the foreign language classroom. Aarhus: Aarhus University Press, 1986. P. 179–193.
26. Oxford R.L. Language Learning Strategies. Boston: Heinle and Heinle Publishers, 1990. 343 p.
27. Oxford, Rebecca L. Language Learning Strategies-What Every Teacher Should Know. Boston: Heinle & Heinle Publisher, 1990. 342 p.
28. Oxford. R. L., and Crookall, D. 1989. Research on Language Learning Strategies : Method, Findings and Instructional Issues, Modern Language Journal. P. 404–419.
29. Sue K., Vaughan J., Daniel B. Focus 4. Pearson Education Ltd, 2020. 174 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

30. Відеосупровід до теми "mixed conditionals". *PlayPhrase*.
URL: <https://www.playphrase.me/#/search?q=If+they+was+mine&pos=1> (дата звернення: 14.04.2023).
31. Вправа настільна-гра з теми "mixed conditionals".
URL: https://d1e4pidl3fu268.cloudfront.net/5033dafa-d9dc-48ba-932b-1a8a4bd9938d/ReportedSpeechBoardGame.crop_689x516_0,8.preview.jpg (дата звернення: 15.04.2023).
32. Карткова гра з теми "mixed conditionals". *TEACHTHIS*. URL: <https://www.teach-this.com/images/resources/conditional-cards.pdf> (дата звернення: 14.04.2023).
33. Приклад вправи "telephone messages". *TEACHTHIS*. URL: <https://www.teach-this.com/images/resources/telephone-messages.pdf> (дата звернення: 14.04.2023).
34. Приклад mindmap. *mindomo*.
URL: <https://www.mindomo.com/ru/mindmap/conditionals-c037be718c3e413a80be7184183223c7> (дата звернення: 14.04.2023).
35. Mindmap. *MindMeister*.
URL: https://www.mindmeister.com/export/image/795343454?variable_size=1&p;width=1200&height=600&stf=1 (date of access: 14.04.2023).

Додаток А

План-конспект уроку

Дата: 25.11.2022

Клас: 11-А

Підручник: Focus 4 Student's Book

Тема: Mixed Conditionals Type I

Тип уроку: змішаний урок

Обладнання: Focus 4 Student's Book, презентація, [вправа на WordWall](#), [Тест на домашнє завдання](#)

Цілі уроку

Практичні:

- Ознайомити з новою ГС “Mixed Conditionals Type I”
- Повторити вживання The Conditionals Types 0-III

Освітні:

- Сформувати уявлення учнів про граматичне явище Mixed Conditionals

Розвивальні:

- Розвивати логічне мислення учнів
- Розвивати інтерес до мови, що вивчається

Виховні:

- Виховати бажання учнів до самовдосконалення

План уроку

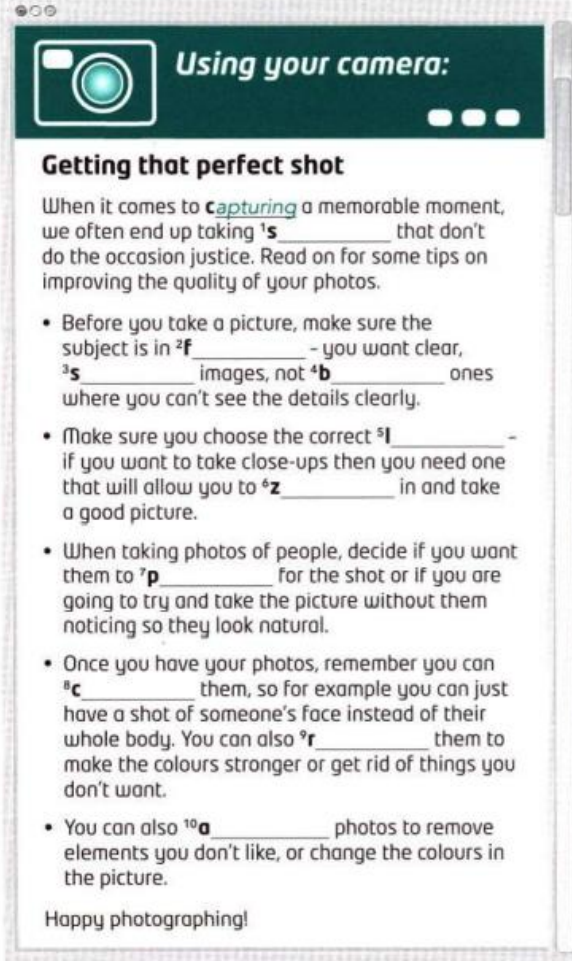
<i>Частина уроку</i>	<i>Час, хв</i>
Початок уроку	5
I. Організаційний момент	1
II. Перевірка домашнього завдання	4
Основна частина уроку	40

III. Повторення Types of Conditionals 0-III	10
IV. Ознайомлення із новою ГС Mixed Conditionals Type I	15
V. Автоматизація ГС	15
Заключна частину уроку	1
VI. Оголошення домашнього завдання	1

Хід уроку

Етап. Прийом	Зміст роботи
Початок уроку	
I. Організаційний момент Прийом 1. Бесіда з учнями	T: Good morning, guys! How are you doing today? S: ...
II. Перевірка домашнього завдання Прийом 1. Бесіда з учнями	T: Thank you for sharing! Now, let's check your homework (Workbook: p. 89 ex. 6-7.) 6 Look at the vocabulary in lesson 6.4 in the Student's Book. Complete the sentences with the correct forms of the words in the box. <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block; margin: 10px 0;"> become date gain have make seek shake trigger </div> Many people post selfies because they are <u>seeking</u> to feel part of a group. 1 The earliest mobile phone _____ back to 1973, when the first call was made on April 3. 2 When did tablets and smartphones _____ mainstream? 3 Can selfies really _____ serious illnesses and medical conditions? 4 I can't _____ off the thought that I've forgotten to do something important. What could it be? 5 Ella's just _____ a ridiculous claim – she says she invented the word 'selfie'. Can you believe it? 6 Max _____ a terrible habit of playing with his mobile phone when he's out with his friends. 7 Phone apps using photo filters have steadily been _____ popularity. Everyone's using them now.

7 Complete the text with the missing words. The first letters are given.

Using your camera:

Getting that perfect shot

When it comes to **capturing** a memorable moment, we often end up taking **1s** _____ that don't do the occasion justice. Read on for some tips on improving the quality of your photos.

- Before you take a picture, make sure the subject is in **2f** _____ - you want clear, **3s** _____ images, not **4b** _____ ones where you can't see the details clearly.
- Make sure you choose the correct **5l** _____ - if you want to take close-ups then you need one that will allow you to **6z** _____ in and take a good picture.
- When taking photos of people, decide if you want them to **7p** _____ for the shot or if you are going to try and take the picture without them noticing so they look natural.
- Once you have your photos, remember you can **8c** _____ them, so for example you can just have a shot of someone's face instead of their whole body. You can also **9r** _____ them to make the colours stronger or get rid of things you don't want.
- You can also **10a** _____ photos to remove elements you don't like, or change the colours in the picture.

Happy photographing!

Основна частина уроку

III. Повторення Types of Conditionals 0-III

Приєм 1. Демонстрація презентації, повторення теоретичного матеріалу разом із учнями

T: Alright, guys. Today we will be learning Mixed Conditionals Type I. At this moment, you have learned four types of Conditionals. Let's revise them. (The teacher shows presentation (slides 2-6) and discusses the rules of formation of Conditionals with students).

S: (participate in discussion)

T: Thank you! Today, as I've said before, we will be learning Mixed Conditionals Type I. Let's open our Student's book on page 164.

IV. Ознайомлення із новою ГС Mixed Conditionals Type I

Приєм 1. Пояснення вчителем правил формування ГС та аналіз прикладів разом із учнями

Приєм 2. Демонстрація презентації вчителем, пояснення теоретичного матеріалу із нової ГС та аналіз прикладів

6.5 Mixed conditionals

We can mix Second and Third Conditional forms, creating mixed conditional sentences of Type I or Type II.

Mixed conditionals Type I

If + Past Simple, would/wouldn't have + Past Participle

We use Type I mixed conditionals to speculate about permanent states or situations which had a result in the past, and the verb form *were* can be also used with the first and third person singular:

*If Sergio **didn't speak** English with an Italian accent, he **wouldn't have been recognised** and arrested last month. (But because he speaks with an accent, he was arrested.)*

*If I **was/were taller**, I **would have got** the main role in the school play a year ago. (But I didn't get the role because I'm not taller.)*

S: (participate in the example analysis)

T: It might seem a little bit complicated for you to understand it. Therefore, let's refer for my presentation, so I can explain it in details. (the teacher demonstrates the presentation (slides 7-8) and explains theory providing the examples with detailed analysis).

MIXED CONDITIONALS: TYPE I

The first type of mixed conditionals describes **PRESENT CONDITION** and **PAST RESULT**. We use it to express that due to certain present conditions something already happened in the past or to show an imaginary situation in the past based on a hypothetical condition in the present.

If I had a better voice, I would have won the singing contest.

My voice is **STILL** not mellifluous I did not win the contest — past result
enough — present condition

If I was more diligent, I would have finished my degree at university.

=

I am not a diligent person and because of this present condition I have never finished my degree.

7

2022

MIXED CONDITIONALS: TYPE I

STRUCTURE

If + past simple or continuous + would (could, might) have + past participle.

8

2022

T: Alright, let's practice! I have prepared a comprehension task for you. Let's read the sentence, analyse it (by what types Conditionals it is formed, the Tense reference and meaning) and opt for a proper variant. (Presentation slides 9-10)

Comprehension task

I would have learned Spanish if my life was not so busy.

- a) Her life was busy and she never learned Spanish then
- b) She has a busy life and therefore never learned Spanish

If I had enough money, I would have gone with him.

- a) She did not have enough money and therefore she did not go with him
- b) She still does not have enough money and that is why she did not go with him

9

2022

Comprehension task

If I were a good cook, I could have invited my friends for a dinner.

- a) I'm a bad cook, therefore, I didn't invite my friends for a dinner
- b) I invited my friends for a dinner because I'm a good cook.

If I weren't going on my business trip next week, I would have accepted that new assignments at work

- a) I am going to go on a business trip next week that's why I didn't accept that new assignment at work.
- b) I was going to go on my business trip the following week that's why I hadn't accepted that new assignment at work.

10

2022

T: Good for you! Let's move on to the WordWall. You need to fill in the gaps with proper verb tense. ([WordWall exercise link](#))

V. Автоматизація ГС
Приєм 1. Виконання вправи
з множинним вибором

helped

would have
helped

had helped

would help

Приєм 2. Виконання вправи
на заповнення пропусків

He says he's your friend, but
he didn't help you. If he were
your friend, he you.

T: Well done! We will continue practicing. Let's refer to our presentation again (slide 11). You need to fill in the gaps with proper verb tense again.

1. If I didn't know you well, _____ a word you said yesterday. (not believe)
2. If I were more responsible, I _____ that project before the deadline. (complete)
3. Stella would have visited you yesterday if she _____ in the hospital. (not be)
4. Angela _____ that beautiful dress last week if she had some money. (buy)
5. Troy would have told you the truth if he _____ better. (know)
6. Tommy _____ there by train last week if he knew how to drive a car. (not go)
7. If Alexis spoke Chinese, he _____ you on your last trip to Beijing. (accompany)
8. If I weren't so busy these days, I _____ to the party with you last night. (go)
9. If Julie had more experience in writing poems, she _____ a nice congratulation verse for your last birthday. (compose)
10. If I were you, I _____ so many guests to my birthday party. (not invited)
11. Douglas wouldn't have explained that rule to the students so clearly if he _____ an expert in this subject. (not be)
12. If I weren't completely exhausted these days, I _____ much fun with you at the nightclub yesterday. (have)
13. If you knew all the spelling rules better, you _____ so many mistakes in your last dictation. (not make)
14. It's really important. If it _____, I wouldn't have called you on your holiday. (to be)
15. If I didn't have so much work this week, I _____ with you yesterday (go)

11

2022

Приєм 3. Виконання вправи
на заповнення пропусків

T: Good! Let's do one more exercise. Take a look at the presentation (slide 12). You need to transform these sentences using Mixed Conditionals Type I.

Приєм 4. Виконання вправи
на трансформацію речень із
використанням нової ГС

	<p>Paraphrase using Mixed Conditionals Type I.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. This week I'm so overwhelmed with my homework that's why I didn't go out with you yesterday. 2. I don't speak Italian well, therefore, we couldn't find a common ground. 3. I have to work a lot that's why I didn't go to the party last night. 4. The climate is so cold there that's why I didn't move there. 5. I'm still feeling sick, therefore, I took a sick leave yesterday. 6. He doesn't know her. That's why he didn't speak to her. 7. She doesn't have a mobile phone. That's why she couldn't be contacted yesterday. 8. She doesn't speak Japanese. She didn't have good time in Japan. 9. Professor Schmitz talked so much about the <u>Massai</u> tribe because she is an expert on African tribal groups. 10. I'm still feeling so insulted now. That's why I didn't not forgive him. <p style="text-align: right;">2022</p>
Заклучна частина уроку	
<p>VI. Оголошення домашнього завдання</p>	<p>T: Our lesson is about to end. For your homework, I prepared a test for you on Google Forms platform. (link) It's a multiple-choice test where you need to choose the proper verb tense. Thank you for our lesson and have a nice day!</p>